

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра публічного та приватного права**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту

О.О. Ляшко
«___» _____ 2021

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНА ПРАВОВА ДОКТРИНА»**

рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
ступінь вищої освіти	доктор філософії
галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Кваліфікація	доктор філософії з права
тип дисципліни	Обов'язкова

Київ – 2021

Розробник: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського Микола Петрович Недюха.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного та приватного права

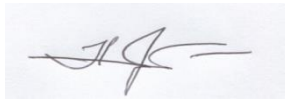
Протокол № 1 від «31 » серпня 2021 року

Завідувач кафедри публічного
та приватного права

В.Ю. Швачка

Погоджено:

Гарант освітньої програми

М.П. Недюха

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>		<i>Розподіл годин за навчальним планом</i>		
Кількість кредитів:	4	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	120		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	1	Лекції:	18	8
Семестр:	2	Практичні заняття:	-	-
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	2	Семінарські заняття:	18	4
самостійна робота:	4	Самостійна робота:	84	108
Форма підсумкового контролю:	Екзамен	Консультації:	-	-
Мова навчання:	Українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри публічного та приватного права, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту kaf_ppr@tnu.edu.ua.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни: ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста спеціальності 081 Право чи спорідненої/еквівалентної спеціальності (зокрема, за результатами процедури визнання іноземних документів про освіту іноземців).

Мета вивчення дисципліни:

Метою вивчення дисципліни є виявлення змісту та особливостей практичного сучасних політико-правових та правових доктрин, визначення місця національних політико-правових доктрин у світовій політико-правовій думці.

Предмет навчальної дисципліни «Сучасна правова доктрина» забезпечує глибоке та всебічне засвоєння аспірантами знань про правову доктрина таке джерело права як; співвідношення й взаємозв'язок юридичної доктрини з релігійними, політичними й духовно-моральними (філософськими) доктринами.

Завданням дисципліни «Сучасна правова доктрина» є:

- дослідження теоретико-правових категорій правових систем як джерела права;
- розгляд теоретико-правових дефініцій правових систем як складових правової доктрини;
- визначення місця правової доктрини в системі юридичного знання, співвідношення її з іншими різновидами доктрин;
- розгляд доктрини в історико-правовому та порівняльно-правовому контекстах;
- дослідження правової доктрини як елемента правової системи держави в її класичному, некласичному і постнекласичному вимірах;

-визначення тенденцій розвитку доктрини як правового явища й елемента правової системи сучасної України.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 1 Мати передові знання з права, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері права.

ПРН 2 Вільно презентувати та обговорювати, з фахівцями в галузі права і нефхівцями, результати досліджень, наукову та прикладну проблематику права, державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у провідних наукових виданнях.

ПРН 3 Розробляти та реалізовувати наукові проекти та нормативно-правові акти, розв'язувати значущі наукові проблеми права з врахуванням етичних, соціальних, економічних, соціологічних та інших аспектів.

Програмні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

У результаті опанування навчальної дисципліни «Сучасна правова доктрина» здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти повинен володіти такими загальними (ЗК) та фаховими (ФК) компетентностями:

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК)				
ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПРН 1	ПРН 3	ПРН 2	ПРН 2
ЗК 3 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).		ПРН 3		
ЗК 6 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.	ПРН 1			
Фахові компетентності (ФК)				
ФК 2 Здатність обґрунтовувати методологію наукового пізнання та захищати результати досліджень. Використання сучасних та ефективних методик та засобів їх досліджень у самостійній науково-дослідній діяльності.				ПРН 2

ФК 4 Здатність здійснювати наукове тлумачення норм національного законодавства, в тому числі на деакупованих територіях. Застосовувати Європейське законодавство та акти міжнародних наукових інституцій та аналізувати їх вплив на національне законодавство. Володіти нормопроектною технікою для складання практичних рекомендацій по вдосконаленню вітчизняних та міжнародних нормативно-правових актів.			ПРН 2	
ФК 5 Здатність до законодавчої та правозастосовної діяльності. Вміння застосовувати норми права, подавати обґрунтовані пропозиції.		ПРН 3		
ФК 6 Здатність застосовувати новітні технології та інші ресурси у науковій та навчальній діяльності. Здатність ініціювати, розробляти та реалізовувати комплексні інноваційні наукові проекти. Узагальнення інформації та уміння презентувати її з акцентами критичної оцінки ряду варіантів.	ПРН 1	ПРН 3		ПРН 3

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Правова доктрина як юридична категорія: сутність, ознаки, теоретико-методологічні та соціально-філософські підвалини.

Питання до семінарського заняття

Тема 2. Доктрина як об'єкт наукової класифікації.

Питання до семінарського заняття

Тема 3. Політико-правова доктрина як джерело права: історико-правовий аспект.

Тема 4. Правова доктрина як складова правової системи України.

Тема 5. Національна доктрина джерел права.

Тема 6. Доктрина як політико-правовий документ.

Тема 7. Європерспективи правової доктрини як фактору розвитку української державності.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		семінари	браво р.	інд	сам.роб.	
Тема 1. Правова доктрина як юридична категорія: ознаки, сутність, методологічні та соціально-філософські підвалини.	16	2	2			12
Тема 2. Доктрина як об'єкт наукової класифікації.	20	4	4			12
Тема 3. Політико-правова доктрина як джерело права: історико-правовий аспект.	20	4	4			12
Тема 4. Правова доктрина як складова правової системи України.	16	2	2			12
Тема 5. Національна доктрина джерел права.	16	2	2			12
Тема 6. Доктрина як політико-правовий документ.	16	2	2			12
Тема 7. Європерспективи правової доктрини як фактору розвитку	16	2	2			12

української державності.						
Екзамен						
Усього годин	120	18	18			84

ЗАОЧНА ФОРМА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		лекції	Семінари	Траво р.	інд	сам.роб.
Тема 1. Правова доктрина як юридична категорія: сутність, ознаки, теоретико-методологічні та соціально-філософські підвалини.	16	2	2			12
Тема 2. Доктрина як об'єкт наукової класифікації.	20	2				18
Тема 3. Політико-правова доктрина як джерело права: історико-правовий аспект.	20	2	2			16
Тема 4. Правова доктрина як складова правової системи України.	16	2				14
Тема 5. Національна доктрина джерел права.	16					16
Тема 6. Доктрина як політико-правовий документ.	16					16
Тема 7. Європерспективи правової доктрини як фактору розвитку української державності.	16					16
Екзамен						

Усього годин	120	8	4			108

4. Організація самостійної роботи

4.1. Підготовка до семінарських занять. Здобувачі вищої освіти відповідно до визначеного плану семінарських занять готують теоретичний матеріал, користуючись зазначеними джерелами основної та додаткової літератури. Формування теоретичних навичок здійснюється шляхом виконання кейсів та обговорення їх вирішення на заняттях.

4.2. Матеріали для самоконтролю. Матеріали кейсів з умовами завдань визначаються викладачем.

4.3. Індивідуальні завдання. Підготувати реферативні доповіді на теми:

1. Доктринально-правове забезпечення процесу наближення національного законодавства до правових стандартів держав-членів Європейського Союзу.
2. «Апроксимація», «адаптація» та «гармонізація» - визначальні політико-правові поняття процесу євроінтеграції України.
3. Доктринальне тлумачення права: центральноєвропейський контекст.
4. Військова доктрина.
5. Національна доктрина освіти.

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю:

1. Соціально-філософські, наукознавчі та теоретико-методологічні підвалини правової доктрини як соціального феномену та наукового поняття.
2. Сутність та ознаки правової доктрини.
3. Верховенство права, права людини і правова система: доктринальні виміри.
4. Співвідношення та взаємозв'язок юридичної доктрини з релігійними, політичними й духовно-моральними (філософськими) доктринами;
5. Класифікація політико-правових доктрин.
6. Сутність та призначення правової доктрини як складової вітчизняної правової системи.
7. Марксистська політико-правова доктрина: історія становлення.
8. Доктрина правової держави та громадянського суспільства.
9. Євроінтеграційний потенціал вітчизняної політико-правової доктрини.
10. Верховенство права: доктринальні інтерпретації у філософсько-правовій думці сучасної України.
11. Розвиток доктрини прав людини в Україні.
12. Парадигма праворозуміння в Україні.
13. Біоюриспруденція як складова загальнотеоретичного правознавства.

14. Правовий позитивізм: теоретико-правовий потенціал та доктринальна обмеженість.
15. Теорії соціологічного позитивізму.
16. Теорії відродженого природного права.
17. Соціальні та інтегративні теорії права.
18. Нормативність джерел права.
19. Доктрина розвитку науки.
20. Доктрина інформаційної безпеки.
21. Морська доктрина.
22. Кліматична доктрина.
23. Доктрина продовольчої безпеки.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

Оцінювання семінарських занять, у тому числі самостійної роботи, розроблено таким чином, що дає можливість здобувачу вищої освіти у підсумку отримати максимальну кількість балів (від 0 до 100) за поточний контроль.

За умови, отримання за поточний контроль 60 балів і вище, за бажанням здобувачів вищої освіти, даний бал зараховується як оцінка за залік/екзамен із навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти має право підвищити бал шляхом здачі заліку/екзамену. Здобувач вищої освіти, який за поточний контроль набрав 59 балів і нижче здає залік/екзамен із навчальної дисципліни. Якщо здобувач вищої освіти не здав пропущені без поважних причин теми, до складання заліку/екзамену не допускається.

Підсумковою формою контролю якості отриманих знань є залік/екзамен. Залік/екзамен може проводитися в усній і письмовій формі і передбачає відповідь на два теоретичних питання.

5.1. Політика курсу

Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись політики доброчесності при виконанні завдань для самостійної роботи, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання з дисципліни «Сучасна правова доктрина». Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське

право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Відвідування лекційних та семінарських занять є важливою складовою успішного засвоєння дисципліни та успішної здачі заліку/екзамену. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем дисципліни. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, наявності пропусків семінарських занять без поважних причин здобувач вищої освіти повинен здати пропущені теми в позааудиторний час, звернувшись до викладача.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки для денної форми навчання

<i>Семінарські заняття</i>	1	2	3	4	5	6	7	Інд. робота
<i>Максимальні Бали</i>	10	10	10	10	10	10	10	30
<i>Мінімальні бали</i>	1	1	1	1	1	1	1	1

№	Бали	Оцінка за національною шкалою	Характеристика оцінки
1.	10	Відмінно	відмінне виконання
2	7-9	Добре	вище середнього рівня
3	4-6	Добре	загалом хороша робота
4	2-3	задовільно	непогано
5	1	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

Шкала та схема формування підсумкової оцінки заочної форми навчання

<i>Семінарські заняття</i>	1	2	Інд. робота
<i>Максимальні Бали</i>	40	40	20
<i>Мінімальні бали</i>	5	5	5

№	Бали	Оцінка за	Характеристика оцінки
---	------	-----------	-----------------------

		національною шкалою	
1.	27-30	Відмінно	відмінне виконання
2	20-26	Добре	вище середнього рівня
3	12-19	Добре	загалом хороша робота
4	6-11	задовільно	непогано
5	5	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	відмінне виконання
80-89	Добре	B	вище середнього рівня
75-79	Добре	C	загалом хороша робота
66-74	Задовільно	D	Непогано
60-65	Задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	Незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	Незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

7. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Аверьянов В. Б. Обновление украинской административно-правовой доктрины на основе принципа верховенства права // Правоведение. 2007. № 1. С. 7-12.
2. Богдановская И. Ю. Прецедентное право. М. : Наука, 1993. 235 с.
3. Братель О. Поняття та зміст доктрини інформаційної безпеки // Право України. 2006. № 5. С. 8-12.
4. Бринцев В. Доктринальне тлумачення норм права у конституційному судочинстві // Вісник Академії правових наук України. 2008. № 4 (55). С.23-27.
5. Бошно С.В. Доктрина как форма и источник права // Журнал Российского права. 2003. № 12. С. 79-84.
6. Васильев А. А. Правовая доктрина как источник права: вопросы теории и истории : монография. М.: Юрлитинформ, 2009. 272 с.
7. Гавриленко І.М., Недюха М.П., Яковенко Ю.І. Соціальний розвиток: навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-Плюс, 2017. 580 с.

8. Горбань В. І. Методологія дослідження проблеми державно-правової доктрини України // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2009. № 3. С. 11-18.
9. Дробышевский С. А., Данцева Т.Н. Формальные источники права. М. : Норма: ИНФРА-М, 2011. 160 с.
10. Євграфова Є. Доктринальне тлумачення норм права (законів): природа і здійснення // Вісник Академії правових наук України. 2010. № 2 (61). С.18-24.
11. Євграфова Є. Доктрини та концепції у правовій системі України: форми і сфери застосування // Право України. 2010. № 5. С. 31-36.
12. Європейські правові стандарти та їх імплементація в українське законодавство / за ред. О. В. Зайчука. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2013. 546 с.
13. Заєць А. Роль правової доктрини і правових ознак у дефінітивній ідентифікації права // Вісник Академії правових наук України. 1997. № 3. С. 43-48.
14. Кармаліта М. Правова доктрина у романо-германській та англосаксонській правових сім'ях // Підприємництво, господарство і право. 2010. № 2. С.6-9.
15. Козюбра М. І. Тенденції розвитку джерел права України в контексті європейських правоінтеграційних процесів // Наукові записки Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія». 2004. Юридичні науки; Т. 26.
16. Костицький М. Українська політико-правова доктрина: проблеми формування // У майбутнє – в ім'я України! Матеріали III Всесвітнього форуму українців, 18-20 серпня 2001 р., Київ. К. : Тов-во “Україна-Світ”, 2001. 371 с.
17. Луць А. Правова доктрина, соціальні цінності у контексті української національної ідеї // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку : зб. наук. праць. Львів, 2002. Вип. 13.
18. Мадаєв Е.О. Понятіе правової доктрини як джерела права // Вестник Бурятського університета. Сер. 19: Вып. 2. Улан-Удэ, 2006. С. 54-63.
19. Маліцький Б. А. Сучасний стан наукової сфери України та нова стратегічна доктрина її розвитку // Наука та наукознавство. 2006. № 2(52).
20. Мамутов В.К. Підвищення ролі доктринального тлумачення у застосуванні господарського законодавства // Вісник господарського судочинства. 2011. № 5. С. 55-60.
21. Марченко М. Н. Источники права: учеб. пособие. М. : Проспект, 2005. 760 с.
22. Недюха М.П. Податкове законодавство України: шляхи адаптації до законодавства ЄС // Українсько-німецьке співробітництво у сфері інвестицій: проблеми правового регулювання та практики в умовах економічної інтеграції: зб. матеріалів науково-практичної конференції / Інститут законодавства Верховної Ради України, Мюнхенський Інститут

- східноєвропейського права / за заг. ред. В.О. Зайчука. К.: Юрінком Інтер, 2010. С. 174-185.
23. Недюха М.П. Правова ідеологія українського суспільства: монографія. К.: «МП «Леся», 2012. 400 с.
  24. Недюха М.П. Україна в контексті концепції ризику Ульріха Бека : проблеми законотворчості // Україна – Німеччина: розвиток законодавства в рамках європейського права. Матеріали українсько-німецького правового семінару, 21-22 вересня 2005 року, м. Київ. К.: Парламентське видавництво, 2006. С. 130-137.
  25. Оніщенко Н.М., Пархоменко Н.М. Соціальний вимір правової системи: реалії та перспективи: монографія / відп. ред. Ю.С. Шемшученко. К.: Видавництво «Юридична думка», 2011. 176 с.
  26. Павленко Ж. О. Гармонізація законодавства крізь призму інформаційної моделі правової доктрини // Проблеми законності. 2008. Вип. 95.
  27. Павленко Ж. О. Філософські аспекти трансформації правової доктрини в постіндустріальному суспільстві // Проблеми законності. 2006. Вип. 81.
  28. Пацурківський П. Соціологічна (природно-позитивна) доктрина фінансового права // Право України. 2005. № 6.
  29. Порівняльне правознавство (правові системи світу): монографія / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Парламентське видавництво, 2008. 488 с.
  30. Правова доктрина України. У п'яти томах. Т. 1. Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В.Я. Тацій, О.Д. Святоцький, С.І. Максимов та ін.; за заг. ред. О.В. Петришина. Харків, «Право», 2013. 976 с.; Т. 2. Публічно-правова доктрина України / Ю.П. Битяк, Ю.Г. Барабаш, М.П. Кучерявенко та ін.; за заг. ред. Ю.П. Битяка. Харків, «Право», 2013. 864 с.
  31. Трансформація правової ідеології у контексті сучасних викликів: монографія / за заг. ред. Н.М. Оніщенко. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 472 с.
  32. Трофименко В. А. Правова доктрина – основа формування правової системи країни // Наукові записки Харківського університету повітряних сил. 2009. № 2 (33).
  33. Хашматулла Бехруз. Доктрина як джерело права в основних правових системах сучасності // Актуальні проблеми держави і права. Одеса, 2001. Вип. 11.

Додаткова

1. Артемов В. Ю. Источники и доктринальные школы мусульманского права // Журнал российского права. 2007. № 3 (123). С. 19-25.
2. Богдановская И. Ю. Понятие источника права в правовой доктрине стран «общего права» // Право и политика: научный юридический журнал. 2007. № 1(85). С. 18-24.

3. Васильев А. А. Роль правовой доктрины в истории английского права // История государства и права зарубежных стран. 2007. № 10.
4. Голоскоков Л. В. Юридическая доктрина как основа правовой политики // Правовая политика и правовая жизнь. 2004. № 3.
5. Егоров А. В. Правовая доктрина как объект сравнительного права // Право и политика. 2004. № 9(57).
6. Задорожний Ю. А. Римське право – доктринальна основа права та юридичної науки в країнах романо-германської правової сім'ї та України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. К.: 2008. 21 с.
7. Задорожний Ю. А. Роль римського права у контексті формування правової доктрини в країнах романо-германської правової сім'ї // Право України. 2006. № 11.
8. Каламкарян Р. А. Место доктрин наиболее квалифицированных специалистов по публичному праву различных наций в источниковой базе современного международного права // Государство и право. 2006. № 4.
9. Каліцький Б .А. Сучасний стан наукової сфери України та нова стратегічна доктрина її розвитку // Наука та наукознавство. 2006. № 2.
10. Кананыкина Е. С. Философские традиции анализа источников (форм) права // Право и политика. 2004. № 10.
11. Крохина Ю. А. Доктрина как фактор оптимизации финансового законодательства // Финансово-правовая доктрина постсоциалистического государства. Сборник докладов и сообщений за материалами межд. науч. конференции, 22-24 сентября 2003 г. Черновцы: Рута, 2003, Выпуск 1.
12. Мочульська М. Зародження правової доктрини як юридичного феномена // Вісник Львівського ун-ту. Серія юридична. 2010. Вип. 50.
13. Пузиков Р. В. Сущность юридической доктрины как источника права // Правовая политика и правовая жизнь. 2004. № 4.
14. Селіванов В. До питання методології розроблення сучасної правової доктрини України // Вісник Академії правових наук України. 2005. № 2(41).
15. Тихомиров О. Методологія юридичної компаративістики: проблеми філософського осмислення // Право України. 2006. № 2.
16. Тодика Ю. Конституція і правова доктрина // Вісник Академії правових наук України. 2000. № 1(20).

17. Трофименко В. В поісках ідеального істочніка права: правові доктрини мира // Юридичний Радник. 2007. № 4 (18).

Інформаційні ресурси

1. «Про Доктрину інформаційної безпеки України»
Указ Президента України від 08.07.009 № 514/2009 // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514/2009>.
2. Дмитрієв А. І. Міжнародне гуманітарне право: філософсько- правова доктрина регулювання збройних конфліктів // Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?..
3. Офіційна веб-сторінка Верховної Ради України: www.rada.gov.ua.
4. Офіційна веб-сторінка Президента України: www.president.gov.ua.
5. Офіційна веб-сторінка Кабінету Міністрів України: www.kmu.gov.ua.
6. Офіційна веб-сторінка Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України: www.mon.gov.ua.
7. Social Science Research Network // www.ssrn.com